

Izhaja razen nedelj in
praznikov vsak dan
popoldne.

Uredništvo je v Ljubljani,
Franciška ulica št. 6/L,
Učiteljska tiskarna.

Dopise frankirati in pod-
pisati, sicer se jih ne pri-
obči. Rokopise se ne vrača.

Inserati: Enostolna peti-
vratca 75 vin., pogojen
prostor 1'25 v.; razglasi in
poslano vrstica po 1'50 v.;
večkratne objave po do-
govoru primeren popust.

NAPREJ

Glasilo jugoslov. socialno - demokratične stranke.

Posamezna štev. stane
— 40 vinarjev. —

Naročnina: Po pošti ali
z dostavljanjem na dom za
celo leto 72 K, za pol
leta 36 K, za četrt leta
18 K, za mesec 6 K.
Za Nemčijo celo leto 77 K,
za ostalo tujino in Ameriko
84 K. — Reklamacije za
list so poštne proste.

Upravništvo je v Ljubljani,
Franciška ulica št. 6/L,
Učiteljska tiskarna.

Telefonska št. 312.

Za agrarno reformo in za konstituantu.

(Iz govora sodruha V. Korača v Narodnem predstavništvu).

Zdi se mi, gospodje, da je naša
debata ne malo, temveč povsem za-
šla v stran. Nadejal sem se, da, če
vlada predloži svoj program, bo ta
služil kot podlaga za temeljito, re-
šno in globoko debato, iz koje bo la-
sko vlada črpala orijentacijo za svo-
jo notranjo politiko.

Ali žal, debata ni šla po tej poti.
Izgleda, da se je težišče kretalo oko-
lo vprašanja, je-li mora biti vlada
koncentracijska ali koalicijska. Go-
spodje, ako kdo želi nekaj, kar ne
more doseči, tedaj prime za ono, kar
more doseči. Tri tedne je trajala kri-
za in v tem času se niste mogli po-
goditi za koncentracijski kabinet.
Jasno je tedaj, da je bil ta koncen-
tracijski kabinet gotovo nemogoč,
vsaj v tem trenutku in če je bil tak
kabinet nemogoč, tedaj se je pač
moralo preiti k zistemu koalicijske.

Gospod Protič je sam odkrito po-
vedal, da se koncentracijski kabinet
ni mogel storiti radi stvarnih razlik
v mišljenju. Te besede tem rajše kvit-
iram, ker mislim, da je to suha isti-
na, ker se po mojem mnenju koncen-
tracijski kabinet more storiti samo
tedaj, ako postoji vzajemna platfor-
ma za delo, a ta platforma do danes
v resnici ne eksistira. Koncentracij-
ski kabinet smo imeli v trenutku, ko
se je naša država začela ustvarjati,
ko je bilo najvažnejše in najbolj po-
trebno, da na zunan manifestiramo,
da si želimo celotne države, da hoče-
mo ostati eden in isti narod. Danes
je pa naša država zajamčena in naj-
glavnejše evropske in svetovne moči
so jo že priznale. S tem je odstranje-
na bolazen, da bi naše notranje ne-
soglasje vplivalo v smeri zunanje po-
litike.

Medtem so povsem prišla na po-
vršje vprašanja notranje politike, eko-
nomska, socialna in politična vpra-
šanja in povsem naravno je, da smo
se počeli diferencirati. Če se hoče
parlament okreniti na levo ali na de-
sno, je njegovo pravo, menim pa, da
gre večina narodnega predstavi-
štva na levo in ravno vsled tega me-
nim, da je bila mogoča koalicijska z
vlado.

Koncentracijska na desno bi bila
danes nemogoča, in sicer radi tega,
ker prihajajo danes na površje naj-
bolj ona vprašanja, ki interesirajo
široke narodnosloje. Te širokenarod-
ne sloje ne bo več mogoče zabavati
z gozdi z raznimi državnopravnimi za-
devami. Ali naj se še vedno brigamo
za vprašanje, če se bo obrazovalo

hrvaško domobranstvo ali ne? ...
(Burno ploskne na levici). Če tako
mislite, se zelo motite. Če hočete
iskreno govoriti o tem, kaj želi na-
rod na Hrvaškem, tedaj pogledajte tja,
kaj se tam godi. Pojte med narod in
boste spoznali, da je zanj vprašanje
agrarne reforme najvažnejše vpraša-
nje. To vprašanje je razvalovalo vse
široke narodne mase in od rešitve
tega vprašanja je odvisno, ali bomo
imeli mir med ljudstvom ali pa revo-
lucijo. To je, gospoda, razlog, radi
kateraga je morala prejšnja vlada
predlagati razne začasne odredbe
glede agrarne reforme. To je razlog,
radi kojega bodo te začasne odred-
be ostale zakon, če vam je to drago
ali ne. One postanejo zakon po silni
zgodbinske potrebe. Ista historična
logika je nadalje diktirala vladi, da
mora računati s potrebami širokih
slojev.

Eden velikih političnih proble-
mov, ki ga žal niste navedli, je ob-
nem jasno začrtan v vladnem pro-
gramu, to je volilno pravo za konsti-
tuanto. Mislim, gospodje, da je pre-
šla za vedno doba, ko se je pri nas
volilo po cenzusu. Prišla je nasprot-
na doba, ko moramo imeti vsi brez
razlike volilno pravico.

Socialni demokratje stojimo na
stališču, da ima ta parlament v res-
nici eno samo pravo dolžnost, in si-
ci, da napravi pošten harakiri. Ta
parlament ima samo še nalogo, da
ustanovi volilni red in garantira na-
redno pravo svobodnih volitev. Ra-
zen tega postoje sicer še druge ne-
odložljive naloge, ki se morajo re-
šiti, ali najglavnejša je ona, ki sem jo
navedel.

Med temi nujnimi nalogami je
več tako važnih problemov, da se
mora delati brzo in odločno, tudi če
ni bilo mogoče sestaviti niti koncen-
tracijske, niti koalicijske vlade. Zato
smo bili i mi prisiljeni vzeti to težko
odgovornost nase. (Klici z leve: Tako je!)

Ne stojim na tem mestu, ker mi
je to osebno ugodno, temveč ker ču-
tim dolžnost in odgovornost pred na-
rodom in zgodovino.

Pojdarjam nadalje, da ne vidim,
da je nova vlada vzela v program,
da ne bo preganjala nikogar radi
svojega političnega mišljenja, nika-
ki ga zla, nasprotno, da je ta 12 in 13
postulat edino dober in opravičen.
Radi tega smo smatrali normalno in
veljavno, da stopimo v vlado na tem-
melju tega političnega pogoja.

Mislim, gospodje, da morete iz teli
par potez uvideti razloge, ki so nas
socialni demokratje dovedli na to
mesto v trenutku, ko smo to naj-
manj pričakovali.

Ti razlogi drže bolj, ako upošte-
vamo, da se je dosedanji način re-
ševanja krize doždeval kakor sa-
botaža parlamenta in mirnega raz-
vika naše držve.

Ne varajmo se, v naši zemlji je še
precej elementov, ki se vesele sabo-
taže nad to državo. Naša potreba pa
je, da se napravi vse potrebno v
svrhu rednega dela.

Zato tudi nismo ob vstopu v novo
vlado stali drugih točk, kakor sa-
mo one, ki so realnega in stvarnega
programa.

Hermann Wendel, (član nemške
narodne skupščine:

Agrarno vprašanje v Jugoslaviji.

(Konec).

Minister za socialno politiko, ke-
jemu je bila poverjena izvršitev re-
forme, je bil vodja socialistov Vito-
mir Korač, eden najbolj izrazitih mož
v jugoslovanskem delavskem gi-
banju. Dočim zavzema socialna de-
mokracija kot taka stališče, katero
je še pred kratkem nien najstarejši
srbski poslanec Dragiša Lapčević v
svoji brošuri o agrarnem problemu
novovo začrtal, in v kateri se zopet
zavzema za brezodškodninsko od-
stranitev fevdalnih pravic in za raz-
lastitev veleposestev, se je Korač še
kot član koalicijske vlade potegnil
za to, da se prevzamejo vse pravice
in vsa lastnina proti primerni od-
škodnini, in sicer potom države, ne
pa, kakor je to bilo v prejšnjih av-
stro-ogrskih načrtih, potom osvobo-
jenega kmeta. Vsekakor se je pa ta
precej poveljni reformatorični načrt
zdel zastopnikom veleposestev — in
ne samo posvetnim, kajti tudi v Ju-
goslaviji ima cerkev še vedno dober
želodec — kot ultraradikalna gro-
zota. Dočim je edenindvajset članski
parlamentarni odsek, v katerem ima
nova Jugoslovanska demokratična
stranka, kakor v plenumu, relativno
večino in absolutno vodstvo, izza
meseca aprila še vedno gnetil nad
posameznimi točkami agrarnega
vprašanja, so različni tajni in javni
priganjki v deželi ribarili v kalnem:
osobito »Savez Gospodara« je sku-
šal vpreči pred interesni voz vele-
kmetov del srednjih in malih
kmetov.

Ko je Korač, ne samo radi sloš-
nega reakcionarnega gibanja proti
socialni demokraciji, marveč v prvi
vrsti radi težkoč, ki so se pojavile
pri izvedbi agrarne reforme, prepu-
stil svoje mesto demokratu dr. Po-
ljaku, se je takoj izkazalo, da ni bil
brezuspšen trdni odpor čuvateljev
privilegijev in posestniških latifundij.
Korač je prenesel ureditev začasne
najemšćine veleposestev na ubožnih
kmetov na občinske agrarne odseke,
ki bi se morali voliti še v teku tega
leta in sicer v petih razredih (kmetje
a) brez sveta, b) z tako majhnim
svetom, da morajo poleg tega še dni-
nariti, c) z takim svetom, da ga
lahko obdelujejo s člani svojih dru-
žin, d) z takim svetom, da morajo
uporabljati tuje delavske moči, e)
taki, ki obdelujejo zemljo izključno
samo s tujo pomočjo. Po dvanajst in-
teresentov bi volilo enega zastop-
nika, tako, da bi v teh odsekih veliko
število onih kmetov, ki nimajo zem-
lje ali le malo, imelo nepogojno pre-
moč. Najnovejša odredba pa omejuje
število članov odsekov na osem, od
katerih volijo razredi, a, b in c po
dva, razreda d in e po enega zastop-
nika. Nadalje so kmetom, ki so ali
brez zemlje, ali je pa imajo malo,
znatno omejili odločilno moč, kajti
razmerje med onimi, ki vpijejo po
posestvu in zemlji in onimi, ki imajo
obojega zadosti, je ostalo neizpre-
menjeno. Istotako ne zadovoljuje

povsod razdelitev veleposestev po
geografski legi v 5 razredov, v ka-
terih variira maksimalna meja obde-
lane zemlje, ki se ne sme razlástiti,
med povprečno 100 in 500 hektarov.

Pa naj tiči za protivniki resne
agrarne reforme še toliko velemožni
vplivi, temeljita rešitev agrarnega
vprašanja se bo vsekakor izvedla,
kajti revolucije se ne porajajo brez
učinka in vsak dan in tudi, ker niso
šli jugoslovanski kmetje v boj le za-
to, da se rešijo nacionalnega nasilja
marveč tudi v svrhu rešitve iz soci-
jalne utesclosti. V širokih vrstah
brezposestvenih in zemljelačnih mas
vre in šumi: danes ne velja več sa-
mo pri Dalmatinih stalna formula:
»Vlada in regent sta nam podarila
zemljo, ne pripoznamo nobenega go-
spodarja zemlje, kaj še, da bi kaj pla-
čevali za zemljo, ki jo obdelujemo«.
Ko je koncem meseca junija zboro-
vala v Belgradu pod predsedstvom
ministra Poljaka anketa o agrarnem
vprašanju, so zaorili širom dvorane
proti zastopnikom bosanskih velepo-
sestnikov, ki so se pritoževali radi
malenkostne odškodnine, krepli
klici kmetov, in opominjajoč s staro
pesmijo, zatrdjevali:

»Ven z njimi, ne boste več pili
krvi ljudstva!« in slično. In po od-
stranitvi napadenih se je osumljene
posestnike ostro sodilo.

To so znaki razpoloženja, ki naj
jih vpošteva vlada in parlament.

Brzobjavne vesti.

Jugoslavija.

POVIŠANJE GOZDARJEV V ČIN URADNIKOV.

(Naše telefonično poročilo.)

Na pritožbo gozdarjev, ki je bila
objavljena v večeršnjem »Napreju«,
smo dobili od ministrstva za rube in
šume informacijo, da je minister za
rube in šume, sodrug Anton Kri-
stan, dekret o uvrščenju gozdar-
jev v čin uradnikov podpisal že pred
tednom dni. Da se to ni izvršilo pre-
je, ni njegova krivda.

POLOŽAJ NA REKI.

LDU. Reka, 3. Včeraj se je po
mestu raznesla vest, da je izpadla
sodba medzavezniške komisije, ki
preiskuje znane reške dogodke, za
Italijane zelo neugodno. Spomenica,
ki jo je izdelala preiskovalna komi-
sija, zahteva, da se mora takoj razpu-
stiti »Consiglio Nazionale« in pod
nadzorstvom zveze narodov v pro-
stih volitvah izvoliti nova upravna
oblast. Skrb za javni red in mir se

mora odslej poveriti angleški in
amerikanski posadki. Na Reki so bile
vsled teh vesti demonstracije proti
Francozom in Angležem.

Po svetu.

STAVKA NA JUŽNI ŽELEZNICI V AVSTRIJI.

LDU. Dunaj, 4. (DunkU.) Skoro
vsi dunajski listi poročajo, da se bo
najbrže že danes posrečilo doseči, da
se bo stavka nastavlencev južne že-
leznice končala.

Poljski delavci za Francijo.

Lyon, 4. Varšavski listi poročajo
uradno, da so uspela pogajanja med
francosko vlado in poljsko delegacijo
o pridobitvi poljskih delavcev v svr-
ho obnovitve Francije.

Italijanski parlament.

LDU. Split, 3. (DDU.) Danes je
bilo otvorjeno zasedanje italijanske-
ga parlamenta. Kakor javljajo itali-
janski listi, današnji seji Tittioni ne
bo prisostvoval, ker pride v Rim šele
7. ali 8. septembra.

LISTEK.

NA DNU.

Slika v štirih dejanjih. Spisal Maksim Gorkij.
Prevel Pavel Golia.

(Dolge.)

Tatar: A ti? Kakšna pa je tvoja dol-
žnost?

Medvedjev (teče za dninarjem): Stoj!
Nazaj daj piščalko...

Kostiljov (pribeži): Abram! Primi ga,
drži ga... Ubil...

(Izza ogla pride Kvašnja z Nastjo. Obe
vodite Natašo, vso razmršeno. Vasilisa maha
z rokami in skuša udariti sestro, Satin li brani.
Okrog Vasilise skače, kot zbesnel, Aljoška,
kriči, tuli in ji žvižga v ušesa. Razun teh se
vidi še nekaj raztrganih figur — moških in
ženskih).

Satin (Vasilisi): Kam? Sova prokleta...
Vasilisa: Proč, zločinec! Sebe pogu-
bim, ampak njo ubijem...

Kvašnja (vodeč Natašo v stran): Am-
pak ti, Karpovna, sram te bodi... kaj pa po-
čneš? kot zverina...

Medvedjev (grabi Satina): Aha... te
imam!

Satin: Gušavec! Udari! Vaska, Vaska!
(Vsi se gnetejo krog prehoda, kjer leži Ko-
stiljov. Natašo odvedejo na desno ter jo posade
na kup drv).

Pepel (skoči iz ulice. Molče, toda s sil-
nimi kretnjami si napravi pot čez gnečo): Kje
je Natalija? Ti...

Kostiljov (se skriva za ogel): Abram!
Vasko zagrabi... Bratci, pomagajte prijati Va-
sko! Tata... roparja...

Pepel: A ti — blodni stavec! (Se silno
razmahne in tepe starca, ki pade tako, da se
izza ogla vidi le gornji del njegovega telesa.
Pepel skoči k Nataliji).

Vasilisa: Udarite Vasilija! Golobčki,
alo, po njem, po tatu...

Medvedjev (kriči Satinu): Ne moreš...
to je družinska zadeva... Oni so sorodniki...
Kdo si pa ti?

Pepel: Kaj? Kako te je? Z nožem?

Kvašnja: Glej, glej, kakšne zverine! S
kropom so ji noge obžgali...

Nastja: Samovar so prebrnili...

Tatar: Mogoče... slučajno... to moraš
vedeti natanko... drugače se ne sme go-
voriti...

Nataša (skoro v nesvesti): Vasilij, vze-
mi me... pokopli me...

Vasilisa: Moj Bog! Glejte, pogledite!
Umrl je... ubili so ga...

(Vsi se gnetejo krog prehoda, kjer leži Ko-
stiljov. Iz tolpe stopi Bubnov in se približa
Vasiliju).

Bubnov (neglasno): Vaska, stavec je...
gotov...

Pepel (gleda nanj, kot bi ga ne razumel):
Pojdi... pozovi... v bolnišnico je treba...

Bubnov: Jaz pravim, da je starca nekdo
— s poti spravil...

(Sun na sceni ugaša, kot kres, ki ga zal-
vaš z vodo. Slišijo se posamezni, neglasni
vzkliki: »Menda vendar ne?« »Glejte no, glej-
te!« »No-o?« »Pojdimo, brat!« »O, hudiča!«

»Zdaj se drži!« »Proč, dokler ni policije!«
Grupa postaja manjša. Odhajajo. Bubnov, Ta-
tar, Nastja in Kvašnja stopijo k mrtvecu).

Vasilisa (ostane, kriči. Z njenega glasu
zveni zmagovalje): Ubili! Mojega moža...

poglejte, kdo ga je ubil... Vaska ga je... Jaz
sem videla... golobčki... na svoje oči sem
videla... No, kaj je, Vaska? Policija?

Pepel (odide od Nataše): Pusti! Proč!
(Gleda na truplo. Vasilisi): No? Si vesela, kaj?
(Se dotakne trupla z nogo): Poginil je. stari
pes... Tako se je zgodilo, kot si ti hotela... Ali
ne bi sedaj še tebe?...

(Se vrže nanjo, Satin in Gušavec ga zgra-
bita. Vasilisa zgine v prehodu).

Satin: Pomisli!

Gušavec: Kam pa skačeš?

Vasilisa (se zopet pojavi): No, Vaska?

Prijateljček! Usodi ne uideš... Policija!
Abram... žvižgal!

Medvedjev: Piščalko so mi vzeli, hu-
diči...

Aljoška: Tukaj je! (Piska. Medvedjev
beži za njim).

Satin (vodi Pepela k Nataši): Vaska ni
— bojazljivec! Lahka stvar! Pri tepežu ga je
ubil... To je poceni...

Vasilisa: Držite Vasko! On ga je ubil...
saj sem videla...

Satin: Jaz sem ga tudi kakih trikrat
udaril... Saj mu je bilo res veliko treba! Mene
pokličite za pričo, Vaska!

Pepel: Meni... se ni treba opraviče-
vati... Samo, da Vasilisa... ampak nič bom
podkuril... Ona je hotela tako... Ona mi je
prigovarjala, naj ji ubijem moža... prigovar-
jala mi je...

Nataša (naenkrat, glasno): A-a... se-
daj razumem! Tako... Vasilij! Ljudje dobri!

Moja sestra in on... delata skupaj! Vse sta se
zmenila... Tako torej, Vasilij! Zato si prel z
menoj govoril, da bi ona vse slišala? Ljudje
božji! Ona in njegova — ljubica... saj veste,
vsi vejo... zato — skupaj delata! Ona mu je
prigovarjala, naj ubije moža... mož jima je bil
na poti in — jaz... Zato so me do polsmrti...

Pepel: Natalija, kaj ti... kaj ti...

Satin: O, hudiča!

Vasilisa: Lažeš! Laže ona... Jaz...

on, Vaska ga je ubil...

Nataša: Zmenjena sta... Prokleta oba
vidva!

Satin: Je pa to igra! Drži se, Vasilij. Po-
topijo te!

Gušavec: Ničesar ne razumeš! So to
stvari!

Pepel: Natalija! Kaj resno govoriš? Kaj
res misliš, da sem jaz z njo?...

Satin: Pri moji duši, Nataša, pomisli
vendar!

Vasilisa (v prehodu): Mojega moža so
ubili, vaše blagorodje! Vaska Pepel, tat... on
ga je ubil... gospod pristav! Jaz sem videla...
vsi so videli...

Nataša (skoro v nezvesti): Ljudje
božji, moja sestra in Vaska... sta ubila... Po-
slušaj, policija... ta-le, moja sestra je naučila
in prigovarjala... svojega ljubovnika... glette
ga, prokletega... ona dva sta ubila... Tudi
mene odpeljite v ječo! Za božjo voljo... v
ječo!...

Zavesa. (Dolge prihi.)

predlogi višjemu šolskemu svetu. Istotako se je podal uradni predlog za podelitev nanovo sistemizirane službe stalnega učitelja na tri razrede: ni pomožni šoli, katere se premesti pod sedanji vodstvom na II. mestno deško šolo. Višji šolski svet je naprosil privolila, da se obe manjšinski šoli spoji pod enim vodstvom. Občinski svet pa naj zviša šolske dotacije z ozirom na obstoječo dragotino pri šolskih izdelkih za 100% in naj odpravi na ljudskih šolah šolnino, ker je njih obisk in pouk obvezen. Ker ni bilo slučajnih nasvetov in vprašanj, zaključil potem predsednik sejo.

Drobno.

— **Dijaški transport** v Prago se vsled raznih ovir še ni sestavil. Vsak, ki se hoče udeležiti — tudi oni, kateri se še ni javil — naj nemudoma pošlje 40 K kot zalogo za potni list in izvoznico za živila, obenem jasno in obvezno prilogo: ime, poklic oziroma kaj študira, cilj vožnje, in event. prošnjo na obratno ravnateljstvo južne železnice v Ljubljani s priloženim ubožnim spričevalom za polovični vozni listek na Dunaj. V prošnji za izvoznico naj se navede količina in teža živil (max. 20 kg.) izvoznice za tobač se ne bo preskrbelo. Prijave sprejema gč. Milena Pirčeva v Ljubljani, Cigaletova ulica št. 1. — Do sedaj se je prijavilo 29 oseb; ako torej vsak ugoti gornjim zahtevam, bo mogoče odpremiti transport 15. t. m. Dan in uro odhoda se objavi 12. t. m. v časnikih. G. Z. in Dr. R.

— **Razpis službe.** Pri ravnateljstvu kr. državnih železnic v Ljubljani je razpisana služba železniškega zdravniškega za zdravstveni okraj Trebnje z letnim honorarjem 600 K in voznim pavšalom po 90 K na leto. Rok za vlaganje prošnje do 15. septembra 1919. Podrobnejši podatki so razvidni iz razpisa v Uradnem listu deželne vlade za Slovenijo v Ljubljani.

— **Delovniško zborovanje »Zaveze jugoslovanskih učiteljskih društev v Ljubljani«** se vrši v soboto, dne 6. septembra t. l. ob pol 9. uri dopoldne v mestni dvorani z dnevnim redom: 1. Predsednik otvori zborovanje. 2. Tajnikovo poročilo o delovanju »Zaveze« od 4. septembra 1918. 3. Poročilo o računskih zadevah: a) »Učiteljskega Tovarisa«, b) »Popotnika«, c) »Zvončka«, d) »Zaveze«. 4. Poročilo računskih pregledovalcev. 5. Volitve treh pregledovalcev računov. 6. Proračun za leto 1920. 7. Poročilo odsekov. 8. Poročilo o snovanju enotne učiteljske organizacije kraljevstva SHS. 9. Naše šolstvo v zasedenem ozemlju. Poročevalci A. Mervič, nadučitelj v Počivju pri Sežani. 10. Event. dopolnilne volitve v upravni odbor, oziroma v odseke (§ 14.). 11. Predlogi in nasveti. — Delegati »Zaveze jugoslovanskih učiteljskih društev« opozarjajo na prijateljski sestanek, ki se vrši v soboto, 6. t. m. ob pol 8. uri zvečer v mali dvorani »Narodnega doma« in na izlet na Bled in v Bohinj prihodnjega dne.

— **Vaja orkestralnega društva »Glasbene Matice«** se vrši v petek, 5. t. m. ob 20. uri v dvorani filharmoničnega društva. Prosim polnoštevilno in točno! — Za odbor dr. Karlin.

— **Na progi Osjek-Dali-Gomboš** in na progah Vinkovci-Zemun ter Vinkovci-Sisak je ustavljen blagovni promet. Sprejemajo se le brzovozne pošiljke do 200 kg in živo blago.

— **Zahvala.** K veselici, katero so priredili pivovarniški delavci, delavke in sodarji dne 24. avgusta, je prispevalo ravnateljstvo delniške pivovarne »Union« izven drugih dobrodelnosti še znesek 500 K. Izrekamo najlepšo zahvalo! — Odbor.

— **Veselica.** Izobraževalno društvo »Svoboda« priredi v nedeljo, dne 7. septembra popoldne ob pol 3. uri veliko vrtno veselico na vrtu g. Magistra (Zakotnik) s sporedom: Sodruga postrežba, bogati srečolov, šaljiva pošta, petje, godba, ples, prosta zabava. Vstopnina 2 K. Otroci so vstopnine prosti. Čisti dobitek za godala. V slučaju slabega vremena se vrši veselica 21. septembra. Priporočila se obilno udeležbo.

— **Veselica prostovoljnega gasilnega društva iz Loke pri Zidanem mostu** dne 31. avgusta v prid zidanega novega gasilnega doma je dobro uspela. Zahvaljujemo se v prvi vrsti g. kapelniku Friškoviču za njegovo imenitno godbo, nadalje vsem gasilskim društvom, posebno g. župniku načelniku Halerju iz Brezice, ki nam je tudi daroval 100 K za nov gasilni dom, gas. načelniku Kosu iz Radeč, ki se je tudi z lepim številom društvenikov, posebno iz Trbovlj, Sevnice in Rajhenburga udeležil veselice. Zahvaljujemo se gđc. Petričičevi, Ferencakovi in Novakovi in

vsem, ki so za društvo delovali. Zahvaljujemo se pa tudi Zidanmoščanom ter sploh vsem občanom posebej, gosp. Pečnik-u. Poharju, Dajzingerju in Pirču, kateri so v prid društva tudi dosti sodelovali. — Obenem prosimo ponovno naše občinstvo, kadar začnemo s stavbo novega gasilnega doma (in to se v kratkem začne), da nam po možnosti pripomore najsiro pri lesu ali v denarnem prispevku, ker se gre le za blagor občinstva.

— **Posebni vlak k veliki konjski dirki** na Bled odhaja iz Ljubljane dne 7. septembra t. l. ob 8. uri 36 minut dopoldne ter dospe na Bled-kolodvor ob 11. uri 46 minut. Vlak se vrača isti dan ob 11. uri 5 minut zvečer ter prispe v Ljubljano glavni kolodvor ob 1. uri 43 minut ponoči. — Voznina iz Ljubljane na Bled je 25% znižana.

Iz stranke.

— **Shod v Trbovljah.** Včeraj smo pomotoma poročali o shodu, ki se ne vrši 7. t. m., temveč v nedeljo, dne 21. t. m. na istem prostoru in ob istem času ter z istim dnevnim redom, kakor je bilo včeraj poročano. Sodrugi Florijan Resman! Prosim pošljite tajništvo Jugoslovanske socialno - demokratične stranke Mahrova hiša, Krekov trg št. 10 — Ljubljana, svoj natančen naslov.

VABILO NA SHOD

ki se vrši v soboto, dne 6. septembra t. l. uri zvečer v Mostah »pod Lipi«. — Dnevni red: 1. Ustanovitve konsumnega društva. 2. Gospodarska organizacija. 3. Raznoterosti. — Poročajo sodrug Golouh, sodrug Dražlj in sodružica Urbančeva. Shod je važen. Udeležite se ga polnoštevilno!

Strokovno gibanje.

Kovinarji

se opozarjajo, da ne potujejo v Osijek, ker vlada tam velika brezposelnost. Obenem se sodrug opozarjajo, da posrednju v Osijeku delo kovinarska organizacija.

Shod krojaških pomočnikov se vrši v soboto, dne 6. t. m. v Mahrovi hiši nasproti »Mestnega doma«. Zaradi važnosti zborovanja prosimo polnoštevilne udeležbe. — Odbor.

Shod živilskih delavcev v Celju se bo vršil v soboto, dne 6. t. m. ob 5. (17.) uri popoldne v gostilni »Jugoslovane« v Gabrju. Na dnevnem redu je položaj živilskih delavcev in volitve društvenih funkcionarjev.

Vestnik »Svobode«.

Izlet iz Hrastnika, ki ga je hotela prirediti podružnica »Svobode« v Hrastniku se ne vrši vsled neprilic kovanov ovir.

Nace Mihevc:

Kropa in Kamna gorica pred polomom.

Pod tem naslovom prinaša »Slovenec« članek, v katerem opisuje položaj industrije in položaj delavstva v teh dveh krajih.

Kovinarska obrt v omejenem obsegu je pred kakimi 45 leti pri nas že lepo cvetela. Zibelka ji je tekla v rokah na Gorenjskem, kakor v Kropi, Kamni Gorici, Stari Savi, Beliški, Trzinu, Škofljoki in Kamniku. Pa tudi na Dolenjskem imamo še sveže sledove plavžarstva. Toda o tem drugič. Za danes le nekaj opazk o kovinarstvu na Gorenjskem, posebno pa v Kropi in v Kamni Gorici.

V Kropi, Kamni Gorici in Kamniku, so se večinoma izdelovali žebelj in poljedelsko orodje, bili so to takozvani »pikolajevci«.

Izdelovalo se pa ni samo poljsko orodje za potrebe svoje dežele. Tudi drugod je imela ta industrija obširen trg za svoje izdelke.

Hrvatska, Bosna, Istra, Slavonija, so kupovale veliko teh izdelkov; kose in srpi, so se v veliki množini pošiljali zlasti na Italijansko, in te večinoma iz Trzinu.

Prišla je pa naenkrat kriza iz dobrih znanstvenih razlogov. Ta cvetoča obrt je pričela močno pešati. Edino Trzin, ki izdeluje kose in srpe, si je ohranil do danes svoje glavne odjemalce v Istri in v Italiji. Ustanovitve velikih tovarn, ki so mogle izdelovati bolj lično orodje po nižjih cenah, je izpodrinila hitro in neumljeno malo obrtništvu.

Fužinarji v Kropi in v Kamni Gorici so hoteli vzlic temu, vzdržati. Kljubovati so hoteli razvoju velike industrije s svojo nadčloveško pridnostjo! Kladiivo je že ob 3. junij trajalo po nakovalu, in pridna roka našega Kropčana ga je sukala do

pozne ure zvečer. Vsa ta neizmerna dobra volja pa ni mogla pomagati. Konkurenca je bila vedno večja in hujša. Kropa je od tega največ trpela, ker so se tam kovali žebelj in ravno na polju tega produkta je bila konkurenca velika. Delavci v Kropi so pa le vztrajali. Dostikrat se je delavec poročil že radi tega, da mu je mogla žena pri delu pomagati. In trpljenje teh ubogih žen! Od ranega jutra do pozne noči je pomagala možu v takozvani »vigovnici«. Otrokom je tekla zibelka v fužini, bila je privezana na kovaški mehl, tako da se je ob njem i otrok zibal in kuhalo se je tudi pri kovaškem ognju. Vse življenje je pri delu, pri ekstremno napornem delu!

Podjetniki: Lukman, Toman in drugi klerikalni elementi, so razumeli kljub vsemu one čase ugodno izrabiti. Pokupili so po zelo nizki ceni žebelj, jih eksportirali in pri tem — obogatili! Grozno življenje uboge pare v Kropi in Kamni Gorici imajo od nekdaj v prvi vrsti klerikalci na vesti.

Kakšne zdravstvene razmere so morale vsled tega vladati med tem ubogim pridnim ljudstvom, se razvidi iz tega, da so navadno na voljaških naborih v Radovljici od 30 in več fantov, ki so prišli na nabor največkrat, komaj po enega ali dva potrdili za vojake.

To so bile naravne grozne posledice tega izkoriščevanja, posledice neverjetno težkih življenjskih razmer. Še danes, če se mudiš v Kropi, ti postane očito, da kakih fizičnih slabosti rodi neporno delo. Otroci so morali že z 8. letom h ognju in nakovalu; ura jim je bila zjutraj petelinov klic, zvečer ob 9. pa Sv. Florijana zvon... To je bil delavni čas vseh, neizmerno otrok.

Danes pa pišejo gospodje v časopisih »žalostno...« da žalostno! Imeli ste sami usodo teh revnih, pridnih ljudi v rokah, ustanovili ste sami zadrugo, vodili ste jo do predzadnjega časa, in še potem niste imeli mira, dokler niste zopet dobili vodstvo v svoje roke. A rezultat?

Mesto strokovnjakov, ste postavili na čelo zadruge — župnika! Pri povedovanju se je že prej, da s takim vodstvom, ki ne zna gledati naprej in pravočasno ukreniti, ki nima strokovne in organizatorične spretnosti, se bo delo lepega dne ustavilo.

Teh delavcev se pa ne reši svoje usode, če se dobi slučajno nekaj vagonov premoga, zato je treba še mnogo drugega, predvsem pa spoznanje, da se industrija ne razvija s pomočjo župnikov, marveč poklicanih strokovnjakov.

Italijanska politika.

Pod gorenjim naslovom piše Journal des Débats: Pod zaglavjem »Podonavski himna« priobčuj »Corriere della Sera« zopet enkrat blesteč in nasprotujoč si članek, kakor smo jih imeli že priliko omeniti, kjer se mešajo nazori, ki so več nego sporni, z drugimi, ki zaslužijo popolno odobravanje. Stokrat smo ponovili, da smo nasproti Podonavski konfederaciji, katero idejo so pri nas zastopali še živeči privrženci avstrofilije, ki jo pobija Corriere. Vendar ostaja na drugi strani svest ideji priklopitve Nemške Avstrije k Nemčiji, če tudi formula to idejo bolj zmereno. Glede francoske politike nasproti Nemčiji vsebuje članek Corriere mnogo pravih, pa tudi nepravilnih. Mnogo bolj zanimivo pa je, navesti njegovo oceno italijanske politike v narodnostnih vprašanjih:

»Italija ni samo kriva, da je dovolila v Versailleski pogodbi klavzulo, ki zabranjuje spojitve Nemške Avstrije z Nemčijo, zagrešila je tudi druge težje napake, katerih glavna je ta, da ni imela in da nima morda še danes — če se sme soditi po simptomih — naravnega in logičnega načrta za preureditev srednje in vzhodne Evrope. Čisto v zadnjem času smo morali opazovati z začudenjem — če se smemo sklicevati na do sedaj znane uradne obave — da so izhajali najodločnejši koraki proti vzpostavitvi Habsburžanov v Budimpešti od Čehoslovakov, Jugoslovancev in Amerikancev in da se jim je naša delegacija sicer pridružila, da pa ni podvzela vodstva ofenzive. Z enotnim in harmoničnim načrtom ureditve narodnosti, ki so izšle iz poloma, bi bila dobila in bi dobila lahko še danes Italija odločilen vpliv v odločevanjih, ki se nanašajo na njene koristi. Ne bi se bala sumnje in imela bi zaupanje do njenega zgodovinskega poslanstva za spravo med narodi. Upravičeno se lahko Podonavski konfederaciji in podpirala svobodno samoodločbo Avstrijskih Nemcev, ne da bi s tem vzbujala nezaupanje pri Franciji, ki se je lahko bala, da nas vodi

gol egoizem v vseh vprašanjih, kjer s silo uveljavljamo svojo voljo.«

P. P.

Iz Slovenije.

Novo mesto.

Predsednik tukajšnjega urada za goriške begunce je sodni svetnik Kovač. Ta urad je bil večji del skozi vso zimo zaprt vsled pomanjkanja kuriva. Po razsulu stare Avstrije vrnil smo se iz bojnih poljan bosi in nagi. Pričetkom leta 1919. je tačasni predsednik K. opozoril one, ki so prišli od voljakov, da se jim podeli par lesenih plesnivih čevljev. Šli smo (pet po številu), ter prosili za tozadevna potrdila g. K. Ker pa je mraz hudo pritiskal, je zahteval sodni svetnik 5 m³ drv, kar je stalo v onem času 400 K! Svetoval nam je tudi, da naj mu pripravimo drva, ker mu kot starčku ni mogoče poslovati v mrzli sobi. Vsak razumeva človek ve, da mi begunci nismo lastniki gozdov; kaj še le, da bi pripravljali drva sodnim svetnikom, ko jih še za lastno uporabo nismo imeli.

Tako nas je torej odsvolil praznih rok. Le na prizadevanje neke uradnice na novomeškem okr. glav. se nam je od strani iste porazdelilo par čevljev, razen enega, ki jih še do danes ni dobil. Sicer je g. K. že prav pri letih, ali zmožen je še vseeno, da zabavlja cele ure čez begunce, in zato pač ne spada v posredovalni urad. Te dni nas je celo opozoril na to, da nas hoče občežnati novomeški župan, ki sliši na ime Rozman in Nemec Bergmann, prisiliti, da zapustimo te kraje. Tudi pravijo, da smo begunci lenuhi, in da poskrbijo za to, da se nekaterim beguncem odtegne begunska podpora.

Nekoga dne mi je dejal g. predsednik, češ, da izivamo tukajšnje prebivalstvo in da govorimo laško. Seveda se govori laško z osebami, s katerimi se ne moreš drugače porazgovoriti. Sicer pa bi bilo tudi to potemtakem izzivanje, če g. svetnik K. govori nemško v svojem uradu, če dotična oseba ni sposobna slovenščine. Torej doslednost!

J. Sosson.

Kočevje.

Zadnji čas krožijo vesti, ki jih sicer ne verjamemo, o čemur pa vendar moramo povedati že vnaprej svoje mnenje. Svojska smo imeli za svojega ravnatelja gospoda Stöckl. Pred mesecem je izročil celo rudniško vodstvo gospodu upravitelju Biskupski, možu, kolikor ga dosedaj poznamo, vrednemu svojega mesta. Zdal se pa sliši, da bo Stöckl še ostal.

Delavci in poduradniki ter pazniki pač ne bomo nikdar zadovoljni s tem človekom, ker se je pokazal preveč delavstvu sovražen in za delavske pritožbe čisto nedostopen. Zato že sedaj povemo, da nam tega moža ne vsiljujte več, ker ga delavstvo enodušno odklanja in vam sicer pokaže svoje roge.

Ta mož je imel svoje tri sinove v pisarnah z mesečno plačo približno po 700 K. Naddnevna plača je znašala za njegove sinove po 34 K 15 v. Drugi pazniki in poduradniki morajo biti zadovoljni za vsako naduro s tremi do petimi kronami! Najbolj žalosten slučaj je pa ta, da je mož nekake paznika, ki je že 22 let pri trboveljski premogokopni družbi zaposlen, nastavlil z mesečno plačo 116 K 67 vin. in s tistimi bešaškimi odstotki, katere trboveljska premogokopna družba podeljuje. Sedaj pa še deželna vlada v Ljubljani in pa gospod svetnik Pirnat jako pridno pomagajo urejevati plače pazništva trboveljske premogokopne družbe. Toraj s takimi plačami, kot so pri nas v Kočevju, je popolnoma izključeno, da bi se dalo v sedanjem času živeti. Najbolj razcapan je danes paznik kočevskega rudnika. Upamo, da bo upravitelj Biskupski drugače ravnal z delavstvom in pazniki ter tudi njih škandalozne plače uredil, da bomo lahko živeli.

Poljčane.

Služajno sem dobil v roke list »Jugoslovanski železničar«. Res ti gospodje zvezarji ne umejo demokracije, ljudsko moč bi radi spravili v kapitalistični jarem, da bi jim potem solnce sijalo pri njih koristih na zlate vratnike. To je Vaše geslo gospodje Zvezar. K podružnici Poljčane nabrali so si Zvezarji že 60 mož ali če danes pomoliš tovarišu Zvezar »Jug. železničarja«, pa ga še ne sprejme. Predsednik in blagajničar imata kar cele kupe »Jugoslov. železničarja«, ki pa ga nobeden ne sprejme. K članku iz Splita svetujemo dalmatinskim železničarjem, da odkritostno tiste dve številki 5000 in preko 10.000, prikrajšajo za tisočinke, če navajajo število »članova«. Imate sicer nekaj prisiljenih

zvezarjev (članova), nekaj pa takšnih, ki sploh ne razumejo kaj je organizacija. So to taki ljudje, ki ne pripoznajo, če so lačni, da so lačni, in ako jim kak zvezarski postajonačelnik reče, da niso lačni, pa mu tudi verjamejo, ker jih je strah pred njim. Sicer pa smo »Jugoslov. železničarja« zelo hvaležni, ker je nam rdečkarjem že par članov pridobil.

Rogatec.

Dne 31. avgusta je priredila jugoslovanska socialna demokratična stranka v Rogatcu shod stavbinih delavcev. Shodu je predsedoval sodrug Vidgaj iz Slatine, poročal pa sodr. Marn iz Celja, ki je v poldrugurnem govoru razložil pomen strokovnih in političnih organizacij. Delavci in kmetje, ki so bili na shodu, so prav pazno poslušali njegova izvajanja. Najbolj so se zanimali za pojasnila, kaj razne nasprotne stranke izrabljajo v svojo agitacijo radi osemurnega delavnika. Razložil je tudi stališče, katero zavzemajo klerikalne stranke glede verskega stališča nasproti naši stranki. Poslušalci so bili zelo navdušeni, ko je pojasnjeval pomen strokovnih organizacij in njih koristi. Sodrugi Vidgaj je govoril o izobrazbi. Priporočal je, da ljudje pridno berejo časopise, pa ne nasprotnih strank, ampak delavske časopise, kakor je »Napredek«, »Ljudski glas« in »Delavec«, katerega dobi vsak strokovno organizirani delavec. Sodrugi Cepin je poročal o gospodarski organizaciji, za katero se kmetje zelo zanimajo. Sklenili so, da si ustanovijo svojo podružnico konsumnega društva za Ljubljano in okolico, ter bodo prav pridno agitirali za njo. K besedi se je oglasilo še več delavcev in kmetov. Po shodu se je začelo nabirati člane v strokovno organizacijo kamnosekov. Priglasilo se jih je kakšnih 50 mož, ki so vplačali prispevke za štiri tedne naprej. Priglasili so se tudi za konsumno društvo, pa tudi na naše časopise niso pozabili. Narodnikov smo dobili najmanj 20 na »Ljudski glas«, in kakih 10 za »Napredek«. Ljudstvo je izpregledalo, da je edino socialistična stranka ona, ki se za delavca in malega kmeta zavzema in mu hoče dobro. Na dan volitve bodo ljudje pokazali z glasovnicami v rokah, h kateri stranki pripadajo.

Kočevje.

Redko kdaj se sliši kaj iz Kočevja. Marsikateremu se že čudno zdi, da smo tako tihi, posebno mi lesni delavci g. Kajfeža, onega milega, velkodušnega veletrgovca, katerega mi izkoriščamo. Res pomilovanja vreden tak podjetnik, ki zaposluje tako le nevaležno zalego v svojem podjetju! Vendar smo vsaj na enega kapitalista na tem svetu našli, ki iz čiste, pristne ljubezni in humanitarnega mišljenja do svojega bližnjega, svoje podjetje vodi v svojo lastno škodo!

Seveda mu ne zamerimo, da nas psuje kakor kak človeški izrodek in da celo kakega nevaležnega za vrat pograbi v svoji sveti arogantnosti, ko se predzname tako zlorabljati njegovo dobrodušnost, nad vse plemenito srce; toda mi ljudje smo že taksi — in o! Kaj se mi še vse umislimo! Organizirati se! Sicer smo bili tako in tako narodno organizirani pod vodstvom g. dr. Sajevica, ki nam je priporočil 11 urni delavnik po 1.60 K na uro. Toda sedaj smo si mi nevaležneži domislili čisto novo nevaležno podlost. Pomislite, ljudje božji, izvolili smo si predsednikom g. postajenačelnika Repovša, ki bo dajal še večjo potuho naši podli nevaležnosti v veliko žalost g. Kajfeža. Kaj g. Repovš je velik »sovražnik« kapitala in velik, resnicoluben, dobrodušen zaščitnik proletarijata, ako... Revček, ti Kajfež, ko si tvoji nevaležneži izbero takega groznega nasprotnika kapitalistov. Sedaj Ti bodo prav gotovo socializirali Tvoje podjetje, katero so že vknjižili socialni demokrati v svoj register, toda, ker imajo sedaj drugod polne roke dela, prepustijo to malenkost proletarskemu »zaščitniku« g. Repovšu. Ampak pazimo se, da bomo vedno v njegovi narodno-socialni organizaciji, ker drugače nas bo preganjal in šikaniral, kakor železničarske delavce kurilnice in postaje, ki ob času nastopa v službo trepetajo bolazni, kakor človek, ki sluti bližnjo smrt! O bog! Česa si mi nevaležneži vse ne umislimo!

Kultura.

Iz gledališke pisarne. V soboto, dne 6. t. m. prično v dramskem gledališču redne predstave. Sezona se odpre z dramo Leonida Andrejeva »Dnevi našega življenja«, ki še ni bila vprijeti na nobenem Jugoslovanskem gledali-

šču. Svojo prvotno namero, otvoriti sezono s Cankarjevimi »Hlapci«, je moralo vodstvo dramskega gledališča iz tehničnih razlogov opustiti. Premiera »Hlapcev« bo šele okoli 20. t. m. Drama »Dnevi našega življenja« se vrši v Moskvi in slika življenje, trpljenje in ljubezen ruskih dijakov Moskovske univerze. Režijo vodi gospod Osip Sest, ki je bil za časa svojega bivanja v Rusiji režiser ruskega gledališča v Rjazanu. — V nedeljo, dne 7. t. m. se bo predstavil ljubljanskemu občinstvu njega tako dolgo pogrešani ljubljenc Ignacij Borštnik. Igral bo ritmostro v Strintbergovi žaloigri »Očee«. Narodno gledališče je pridobilo z njim rsičnega umetnika in najboljšega slovenskega igralca, dramatični odsek konservatorija, ki se bo po uporni ineciativni gospoda ravnatelja Matije Hubada letos konečno otvoril, pa prepotrebne učitelja umetniškega naraščaja... S tem so se zjasnile perspektive v bodočnost, — ne bomo več presajali, rastlo bo pri nas doma! — V ponedeljek, 8. t. m. komedija angleškega pisatelja Knoblauha »Favna« v režiji našega novega režiserja-učitelja gospoda Jakova Osipoviča Šuvalova. Gospod Osipovič Šuvalov je režiser in igralec petrogradske šole. V Srbiji, kjer je dal časa delovati na Narodnem gledališču v Belgradu, je njegovo ime široko znano. V Zagrebu se je proslavil s svojo originalno režijo Čehovega »Strička Vanje«, katerega bomo letos videli tudi na našem odru. — Vse tri predstave bodo izven abonementa. — V torek bo gledališče zaprto, v sredo prično redne abonement - predstave. — Za prihodnji teden se pripravljajo pod režijo gospoda Danila otroška igra z godbo in baletom »Snežuljčica in škratje«.

Radgona protestira.

Ljubljanski dopisni urad deželne vlade za Slovenijo je prejel nastopno brzojavko proti priklonitvi Radgone Nemški Avstriji:

Priklonitve Radgone k Nemški Avstriji ne moremo in ne bomo nikdar in pod nobenim pogojem pripustili. Cel narod ne more razumeti, da pangerman Kammerer več vella, kakor vse naše jugoslovanske legije. Ostavili smo veliko mesto Celovec, malega mesta Radgone pa ne bomo ostavili in raje prej zažgemo vse mesto, kakor da ga pustimo. Nemški meščani že danes hodijo vpraševati vladnega tajnika Klobčiča, pod katerimi pogoji bi dosegli jugoslovansko državljanstvo, ker ostane Radgona pod Nemško Avstrijo gnezdo tihotapcev. Z izgubo Radgone je gospodarsko izgubljeno celo Prekmurje. V Radgoni se stekajo vse ceste iz Prekmurja, to je naravno tržišče Prekmurja in desnega murskega polja ter je edino potom Radgone vezano Prekmurja po dveh mostih v ostalo Jugoslavijo. Druge zveze Prekmurja radi terenskih težkoč in vsakoletnih rednih poplav Mure ni mogoče najti. Ako izbruhne v nekaj dneh v radgonskem okraju med prebivalstvom revolucija in pogromi, je za to odgovorna ententa.

Preden definitivno kaj odločim, naj se pošlje sem eno misijo, da se na licu mesta prepriča o situaciji. Radgona tvori z ostalim Jugoslavij prisojenim teritorijem na levem in desnem bregu Mure neločljivo gospodarsko enoto, katero neločljivo veže medsebojno elektrarna, pošta, davčni urad, sodišče, glavarstvo, železnica in skupna deželna bolnica, ki služi predvsem našemu narodu. Zahtevamo brezpogojno, da se Radgona ne izprazni in da s tem povod za novo pogajanje. — Vladni tajnik Klobčič, županstvo občine Zetinci, Dedonci, Zenkovi, Slov. Gorica, Potrna, Stara Nova Ves, Litvica, Plitviški vrh, Lumanože, Nosova, Lešane, Gornja Radgona, gospodarska zadruga za Prekmurje, Mursko polje in Sl. Gorice v Radgoni, Posojilnica Gornje Radgone, Čitalnica Radgona, Bralno društvo Gornja Radgona, Narodna Obrana Radgona, telovadno društvo Sokol Radgona, Tiskovna zadruga Radgona,

uredništvo Murske Straže Radgona, okrajni zastop Gornja Radgona, telovadno društvo Orel Gornja Radgona, pevsko društvo »Zora« Gornja Radgona, Izobraževalni klub Gornja Radgona, Zveza slovenskih trgovcev Radgona, Kmetijsko društvo Radgona, Konjarska zadruga v Gornji Radgoni, Društvo zasebnih uradnikov Gornja Radgona. Zveza

državnih uradnikov v Radgoni, Obrtna zadruga Gornja Radgona, Živnorska zadruga v Gornji Radgoni, Vinorejska zadruga, Narodni svet za Prekmurje v imenu 120.000 Prekmurcev, Gospodarska zadruga v Murski Soboti, Gospodarska zadruga v Cankavi, Aproxizacijski konzorcij Radgona, Ljudska knjižnica Radgona.

Najnovejša poročila.

(Naša izvirna poročila.)

NAJNOVEJŠE VESTI IZ BUDIMPEŠTE.

Vesti iz Berlina alarmirajo javnost, da je ministrski predsednik Friedrich podal svojo demisijo in da je že novi kabinet na potu. Sicer iz Budimpešte že dva dni ni nobenih poročil, ker je mesto popolnoma izolirano. — Drugo poročilo iz Amsterdamu javlja, da je izbruhnila v Budimpešti nova revolucija. — Iz Curija poročajo, da so 1. t. m. trije delegati Friedrichovi dospeli v Pariz.

NEMCI UNIČILI DVANAJST ZRAKOPLOVOV ZEPELINOV.

„Newyork American“ poroča iz Berlina, da so Nemci uničili 12 Zepelinov, katere bi morali glasom mirne pogodbe izročiti alirancem. Baje jih je uničil mlad mornariški častnik. Zadeva je v krogih vodilnih nemških oseb provzročila konsternacijo. Vladni krogi se trudijo, ententi dokazati, da oni pri tem puču niso udeleženi.

ZBLIŽANJE MED ITALIJO IN NEMČIJO.

Oficijozna „Allgemeine Zeitung“ poroča, da potuje prihodnje dni bivši nemški poslanik von Hurs v svrhu upoglabljanja prijateljskih odnosov med obema narodoma v Italijo.

LIMAN VON SANDERS — ANGLEŠKI UJETNIK.

Iz Rima poroča „Exchange“, da je dospela v Benetke angleška vojna ladja, na kateri se nahajajo znani turško-nemški general Liman von Sanders. Zaradi njegove krutosti in provzročenih masakrov v Armeniji se bo moral zagovarjati pred sodiščem.

NAPETOST MED HOLANDSKO IN BELGIJO.

Kakor poroča „Journal des Debats“ je prišlo med Belgijo in Holandsko do precejšnjega nesporazuma glede ustroja meja. Komplikacije niso izključene.

Vesti LDU.

POGAJANJA ZA REKONSTRUKCIJO VLADE.

Zagreb, 3. „Obzor“ poroča iz Beograda: Jutri se vrši seja Demokratske Zajednice, na kateri se bo razpravljalo o političnem položaju. Kakor doznavamo, so zlasti srbijanski člani Demokratske Zajednice za sodelovanje z Narodnim Klubom, odklanjajo pa vsako kooperacijo z radikali.

MINISTER PRIBIČEVIĆ ZBOLEL.

Zagreb, 3. Kakor javlja »Obzor« iz Beograda, je minister Pribičević obolel, tako da sploh ne more zapustiti hiše.

VOLITVE V ZASEDENEM OZEM-LJU.

Trst, 2. Olasom poročil iz Rima se zatrjuje, da se pozovejo zasedena ozemlja, da izvolijo svoje poslance. Rešujejo se baje vprašanja o določitvi volilnih okrajev. Tržaški guverner Ciuffelli in trentinski Credaro prideta v kratkem v Rim, da se tozadevno sporazumeta z vlado. Da more zasedeno ozemlje izvršiti ta važni čin, je določila vlada, da se odgodi čas za glavne volitve, ki bi se po tej določbi vršile zadnjo nedeljo v prihodnjem novembru. — Socialistični list „Il Lavoratore“ je zvedel, da je bila od guvernerja razposlana na vse občine Julijske Benečije okrožnica, ki pozivlje občinske oblasti, da nujno pripravijo volilne liste za volitve, ki se bodo vršile po avstrijskem zakonu. „Lavora-

tor“ protestira odločno proti tej nakani, da bi se volilo po avstrijskih predpisih in zahteva, da se v zasedenem ozemlju vrše politične in administrativne volitve kakor v Italiji. Sicer preti list, da se v Julijski Benečiji sploh ne bodo izvedle volitve.

DEMONSTRACIJE NA REKI.

Reka, 4. Ko se je prednočnim izvedelo, da je vrhovni zavezniški svet sklenil razpustiti reški prostovoljski bataljon „Sursum corda“, je množica napadla dva angleška vojak. Angleška straža, ki je bila v bližini, ju je komaj rešila. Angleži so alarmirali svoj oddelek, ki se je zbral in pripeljal s seboj strojnico. — Takoj, ko se je izvedelo, da bo reški italijanski Consiglio Nazionale stavljen pred sodišče, so nekateri člani pobegnili, med njimi upravitelj tovarne za tobak Stiglich in minister za pošto Rubinich.

ŽELEZNIŠKA STAVKA V NEMŠKI AVSTRIJI.

Dunaj, 4. (DunKU.) Stavka železničarjev se ni razširila. Na vzhodni železniški promet od Stadlana proti Prnu in Požunu ni ustavljen, tako, da se more uvažati premog in mleko na Dunaj. Pogajanja se nadaljujejo. Opoldne se je zvedelo, da ravnateljstvo mestne železnice ne more ugoditi vsem zahtevam; nato se je sklenilo nadaljevanje stavke in sta se odposlala dva agitacijska oddelka na nestavkajočo progo južne železnice. Popoldne bo seja kabinetnega sveta, ki se bo pečala s stavko. Pričakuje se, da bo promet jutri zopet vzpostavljen.

KROJAŠKA STAVKA NA DUNAJU.

Dunaj, 4. (DunKU.) Danes je začelo stavkati 7000 krojaških delojemalcev.

ANGLEŠKI RUDARJI ZA PODRŽAVLJENJE RUDNIKOV.

Amsterdam, 4. (DunKU.) „Telegraph“ poroča iz Londona, da je načelnik zveze angleških rudarjev izdelal izjavo, ki jo bo danes predložil konferenci poslancev rudarjev. V tej izjavi se trdi, da je politika britanske vlade za bodočo upravo rudokopov brez koristi. Zato se svetuje konferenci, naj odkloni vladni predlog. Le takojšnje podržavljenje rudokopov more postaviti rudarsko industrijo na zdravo podlago.

SPOR RADI ŠANTUNGA.

Amsterdam, 4. (ČTU.) Angleški listi z dne 1. septembra prinašajo Reuterjevo poročilo iz Tokija, da je sprejetje spremenišvalne pogodbe glede Šantunga po odboru za zunanje posle ameriškega senata zbudilo veliko presenečenje. Kitajci, ki se branijo podpisati mirovno pogodbo, se nočejo pogajati z Japonci, preden ne bo jasno, kako bo postopala Amerika. To je vzrok, da je položaj resnejši, kakor kdaj prej.

VELIK VIHAR V BENEČIJI.

Trst, 2. Dne 30. avgusta je besnel po Benečiji grozovit vihar. Blizu Pordenona se je dvignil ciklon (vrtimec) nekaj metrov visoko in je divjal z vso silo proti občini S. Giorgio della Rivinchelda blizu Spilimberga. Ciklon je prišel s tako silo, da je nekotiko ljudi z vozovi in kočijami, ki so se nahajali na polju, dvignil kakor peresca v zrak. Romano je največ trpel. Vse hiše so ostale brez strehe, a nekatere so bile porušene. V eni hiši je izbruhnil požar, ki so ga pogasil vojak in karabinjerji, ki so prihiti

na pomoč. Visokemu cerkvenemu stolpu je odneslo vrh. Pustošenje je trajalo pet minut. Iz poruševin so izlekli kakih 10 ranjenecov, od katerih 8 težko ranjenih. Neka 11 letna deklica je kmalu nato umrla. — Tudi glavno mesto v občini S. Giorgio je zelo trpelo. Tukaj je bilo 20 oseb težko ranjenih. Od teh je eden ranjenec umrl. Ciklon je divjal tudi v Cosi, a nato se je dvignil visoko v zrak in se obrnil proti severovzhodu. Spustil se je nad občino Ardegno in Bujo, kjer je z zadnjimi močmi dvignil nekaj streh s hiš. Okoli 1000 oseb, ki so ostale brez strehe, bodo morale nekaj časa stanovati pod šotori.

GENERAL CADORNA VPOKOJEN.

Rim, 2. Vojaški uradni list objavlja vpokojitev raznih italijanskih generalov, med temi se nahajajo bivši generlisimus general Cadorna, njegov namestnik general Porre, armadni poveljnik general Montouri, nadalje generali Capello, Cavaciocchi, Bongiannini in Boccacci.

Aprovizacija.

Nasoljeno prešičevo meso, pridobljeno pri ameriskem špehu, se bo prodajalo v soboto zjutraj na prosti stojnici po 10 K kilogram.

Prodaja užgalic. Užgalice trdke Perdan se bodo prodajale po sledečem redu: Na vsak odrezek št. 2 sladkornih izkaznic se dobi 7 škatlic užgalic. Škatlica užgalic stane 30 vinarjev in se dobe v sledečih trgovinah: v I. okraju: na sladkorne izkaznice št. 1, 2, 4 in 7 pri Olstrižu; na št. 3, 8 in 9 pri Ravhekharju; na št. 5 in 6 pri Zirkelbachu; na št. 10 in 129 pri Perdanu; v II. okraju: na št. 11 in 26 pri Trdini; na št. 12 in 13 pri Zorcu; na št. 14, 15, 16 in 21 pri Severju; na št. 17, 18, 19, 20, 27 in 73 pri Košaku; na št. 22, 23 in 24 pri Tavčarju; v III. okraju: na št. 28 in 34 pri Steinerju; na št. 25, 29, 30, 31, 32, 38, 39, 40 in 41 pri Sokliču; na št. 33, 35, 36 in 37 pri Vrtačniku; v IV. okraju: na št. 42, 44 in 46 pri Medici; na št. 43 in 45 pri Tavčarju; na št. 47 pri Jemecu; na št. 48, 49 in 50 pri Elbertu; v V. okraju: na št. 51 in 53 pri Khamu; na št. 52 in 54 pri Štancerju; na št. 55 in 56 pri Krivicu; na št. 57, 60 in 64 pri Sarku; na št. 58 in 59 pri Zorcu; na št. 61 pri Lehnertu; na št. 62 in 63 pri Svetliču; v VI. okraju: na št. 65 in 69 pri Česnovarju; na št. 66 pri Jeršetu; na št. 67 in

6 Spri Omanu, na št. 70 in 71 pri Tomaž Mencingerju, na št. 72, 74 in 95 pri Ant. Mencingerju; v VII. okraju: na št. 75 do 93 pri J. Perdanu, Vodnikov trg; v VIII. okraju: na št. 94 in 97 pri Sušniku; na št. 96 in 99 pri Zormanu; na št. 98, 100 in 101 pri Šarabonu; na št. 102, 103, 104 in 107 pri Zoriču; na št. 105, 106, 108 in 109 pri Šarabonu, Zaloška cesta; v IX. okraju: na št. 110, 112 in 114 pri Česnovarju; na št. 111 in 114 pri Marenčetu; v X. okraju: na št. 115 do 128 in 130 do 136 pri Perdanu, Vodnikov trg.

Aprovizacija južne železnice v Ljubljani, oddaja svojim odjemalcem sledeče: »Santos« kava kg 38 K, »Jamaica« kava kg 40 K, krompir kg 90 vin, riž kg 13 K 20 vin., namizno olje liter 24 K in 26 K.

Izdajatelj: Josip Petelan.

Odgovorni urednik: Rudolf Golouh.

Tisk »Učit. tiskarne« v Ljubljani.

Krojaške pomočnike, tudi one, ki vzamejo delo na dom, sprejme s plačo 1. razr. krojaška tverka K. PUCNIK, Sodna ulica 3.

Dr. Alojz Kraigher

Ljubljana, Poljanska c. 18,

zopet redno

ordinira.

Pravkar je izšel v zalogi

Učiteljske tiskarne

r. z. o. z.

v Ljubljani

SLOVENSKI METULJAR,

spisal Julij Bučar,

navodilo, kako je loviti, rediti, razpenjati metulje in kako urejevati zbirko; z morfološkim opisom metulja v vseh preobrazbah. S 15 slikami.

Cena K 5.—

To knjigo, ki je edina svoje vrste v slovenskem jeziku, priporočamo najtopleje vsem, ki si napravljajo zbirko metuljev. — Posebno priprava je za srednješolce.

Restavracija „BELLEVUE“ na Šmarjetni gori pri Kranju

otvorjena.

Razpis gradbenih del

tovarne za kemično tehnične izdelke trdke

I. Keber v Tacnu

ki obstoje iz zgradbe enonadstropnega poslopja s podzemljem na stavni površini 230 m², vsebujočega: veliko delavnico za kemično tehnične predmete, laboratorija, skladišča za gotove izdelke, delavnice za zaboje, skladišča za zaboje, ekspedita, pisarne, stanovanja za delovodja, remize za vozove, hleva, dveh mansardnih prostorov in kleti.

Tozadevne ponudbe je vložiti do 20. septembra 10. ure dopoldne v tehnični pisarni

ing. Dragotina Gustinčiča v Ljubljani, Miklošičeva cesta 18,

ob kateri uri bo otvoritev ofert v navzočnosti ponudnikov.

Pripomočke za ponudbe se dobi pri ing. Drag. Gustinčiču.

Ljubljanska kreditna banka

v Ljubljani.

Podružnice: v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici, Celju in Mariboru.

— Delniška glavica —
K 15.000.000.

Sprejema vloge na knjižice in tekoči račun proti ugodnemu obrestovanju.

Rezervni fond okroglo
K 4.000.000.

Kupuje in prodaja vse vrste vrednostnih papirjev, financira erarične dobave in dovoljuje — aprovizacijske kredite —